

Korač je izdal nov pravilnik o ustroju državnega zavoda za gluhoneme v Ljubljani, ki se imenuje: »Državni zavod za gluhoneme v Ljubljani« ter je javen učni in vzgojevalni zavod, ki spada k osnovnemu šolstvu. — O regulaciji plač učitelstvu na tem zavodu smo poročali že zadnjič.

— 5. t. m. se je poročil pri Sv. Miklavžu blizu Ormoža tov. Fran Karbaš, nadučitelj v Slov. Bistrici z gđc. Emilijo Mikel, hčerko realčnega ravnatelja v p. Bilo srečno!

— Redi za meščanske šole se sedaj nikakor ne strinjajo ne z onimi ljudske in tudi ne srednje šole. Meščanske šole imajo za vedenje: 1. hvalevredno, 2. povoljno, 3. primerno, 4. malo primerno, 5. neprimerno, za napredek pa 1. izvrsten, 2. hvalevreden, 3. povoljen, 4. zadosten, 5. nezadosten. Srednja šola ima pa zelo take rede kakor ljudska. Želeti bi bilo v tej zadevi malo več edinstva.

— Srbo-hrvatski literarni tečaj je otvoril v soboto dne 24. t. m. na tukajšnji realni gimnaziji (v 2. nadst., soba 7. razreda) vseučiliški prof. dr. Ilesič. Opozorjamo učitelstvo v Ljubljani in bližnji okolici na izredni duševni užitek, ki se mu nudi s temi predavanji. Udeležba pri prvem predavanju je bila naravnost škandalozna. Predavanja se vrše vsako sredo in soboto od 6. do 7. ure zvečer. Prispevek znaša 5 K za celo sezijo.

— Pojasnitev tabele »Šolske obiskovanosti« v katalogu za meščanske šole. (Iz meščanskošolskih krogov.) 1. Število učencev a) največje, b) najmanjše; (največje število je to, če so vsi učenci v šoli, najmanjše pa tisti, dan v mesecu, ko jih največ manjka). 2. Število šolskih poldni a) sploh (to je — kolikor jih je v mesecu), b) obiskovalo (to je — število tistih poldni, ko ni nobenega manjkalo), prvo število primerjano z drugim — da % — c) zamudilo opravičeno (tu se zapiše skupno število vseh zamud), d) neopravičeno (tudi skupno število vseh neopravičenih zamud, — % se izračunajo v primeru s celim številom — opravičenih in neopravičenih zamud, n. pr. opravičenih je bilo 72, neopravičenih 5 tedaj dobimo sorazmerje 77 : 72 = 100 : x in 77 : 5 = 100 : x potem je pa x = %.

— Šolsko gledališče v Krškem. Za dolgim odmorom šestih let, nas je dne 11. t. m. odškodovala ljudska šola z nad vse pričakovano izvrstno uspešno prireditvijo. Na vznožju so bile deklamacije, petje in pravilna igra: »Janko in Metka«. Občinstvo, zahvale in pouka željno, je strmelo ob sigurnem nastopu šestletnega deklamatorja, zavednega »Malega Jugoslavana« in krasnih deklamacij domorodnih pesmi v narodne noše oblečenih učencih in neustrašenih učencev. Nad vse lepo pa so bile prednašane pevске točke. Diskretno uravnani glasovi, čista intonacija, predjem čustveno prednašanje učencev starih 8—10 let, je občinstvo naravnost očaralo. Izveščati učence te starosti v tako visoki meri, je umetnost. Tu je treba izredne nadarjenosti, vlogovitve in pridnosti. Gosp. nadučitelj Levstiku vsa čast in naše priznanje na njegovi zmožnosti in poštrevnosti! Akoravno nam je že znan kot spreten režiser izza neopazne »Snežulčice« (l. 1913.), kot pevovodja nas je v najvišji meri presenetil, tembolj, ker je oral leđno — ne po volji zamereni deč. Enako pevskim in deklamacijskim nastopom, je bila z dovršeno akurateso vzprijeta igra »Janko in Metka«. V igri je bilo toliko temperamenta in npravnosti, kakršno lahko pričakujemo le od nepočetnih otrok, ki jih je vodila sretna roka. Živahna Metka, ljubki Janko, sigurni nastop njih staršev do nedosežne čaravnice s svojim markantnim »hi, hi, hi« smehom, je provzročilo v občinstvu ono lepo, zlato razpoloženje, ki se nam zbudi ob spominu na čase pred kruto vojno. Ne vem, kaj bi zamoglo človeku bolj ogrevati srce, kot take, nedolžne prireditve. Veselje je bilo gledati, kako je naš nadebudni, mladi svet drhtajoče sledil prizoru za prizorom. Višek navdušenja in ploskanja pa je nastal, ko je Metka z burklami pahnila čaravnico v peč. Maska čaravnice je bila izvrstna, tudi scenarija notranjosti hišice je globoko učinkovala. Med odmorom nas je zabaval tamburaški zbor iz Leskova pod vodstvom vrlo glasbeno nadarjenega g. Candra. — Vemo, koliko truda provzroča taka prireditev, vendar je režiserja in vsem, ki s sklanjem uspehu prireditve pripomogli, bogata nagrada zavest, da je bilo to najčistejše veselje lerelem in njih roditeljem.

— Prošnje za obutev, obleke in denar naj se pri Oblastni državni zaščiti dece in mladine za Slovenijo v Ljubljani (pri prejšnjem Pokrajinskem odboru za zaščito v Ljubljani) več ne vlagajo, ker so dotični viri izčrpani. Nove vložene prošnje se bodo prosilcem vračale nerešene. V časopisih se bo objavilo, kdaj se bodo prošnje zopet sprejemale. Oblastna državna zaščita dece in mladine za Slovenijo v Ljubljani, dne 14. januarja 1920.

— Selbsthilfe der Lehrerschaft Steiermarks nas prosi za objavo, da so od oktobra 1919 vplačati 4 novi smutni slučaj, in sicer: Tramsch, Dullnig, Murk in Wallenko. Hkrati je vplačati letni prispevek 5 K za leto 1920, skupno torej 13 kron. Kakor hitro dospo poštno polonice od čekovnega urada v Ljubljani, jih prejmejo člani, da poravnajo svoj zaostanek. On. uredn.: Na drugem mestu prinašamo drugo tozadevno notico, na katero prizadeje tovariše posebej opozarjamo.

— Veselica »Šolskega odra« v Ribnici. Dne 16., 17. in 18. t. m. so priredili otroci deške in dekliške ljudske šole v

Ribnici šolsko veselico z deklamacijo, petjem in igro. Čisti dohodek je bil namenjen v prvi vrsti vojni slemcem. Veselica je uspela dobro, mali igralci in igralke so rešili svojo nalogo v splošno zadovoljnost. Posebno ljubki prizor iz življenja škrtateljčkov v gozdu, ko ralajo pred svojim kraljem v igri »Prstani«, je žel zaslužen pohvalo navzočih. Otrokom so žarela lica zadovoljnosti in tudi odraslim udeležencem so se zbuiali v srcu prijetni spomini na srečne dni zorne mladosti. Namen prireditve je bil plemenit, smoter je bil dosežen in le strankarski zagriženec bi mogel iskati tu postranski namenov, oziroma bi spravljal ob tej priliki v javnost zadeve, ki nimajo nikake zveze z veselico in ne spadajo pred forum politične javnosti. Dopisnik »Slovenca«, ki je v listu št. 18 od 23. t. m. poročal o veselici, pa je v svojem strankarstvu zagrešil netaktnost, varanja javnosti s strankarsko pobarvanim poročilom o prireditvi. Gospod dopisnik naj prihodnjič molči ali pa poroča objektivno brez strankarskega namigavanja na govorice ribniškega občinstva, oziroma politikov-zaplotnikov. Prireditev je bila delo celokupnega ljudskošolskega učitelstva, zato ni Vaš bizantizem in prilizovanje posameznim članom našega stanu na mestu! Učitelstvo ne potrebuje Vašega zagovora, se zahvaljuje za Vaše varušstvo, ki je tako umljivo strankarsko pobarvano in vam kliče: Ne drezajte v interne šolske razmere, da ne izzovete viharja, ki vas pouči, da ne dovolite zavedno učitelstvo vtikanja v šolske razmere, o katerih nima niko drug govoriti razen učitelstvo in šolske oblasti.

— Dijaštvo v boju proti analfabetizmu. Zagrebški vseučiliški profesor dr. Šilović je poslal svojim slušateljem, ki zaradi razmer ne morejo redno obiskovati predavanj, pismo, v katerem zahteva od njih, da do konca tek. polletja nauče čitati in pisati vsaj 30 odraslih analfabetov. Obenem jim je poslal učne pripomočke in navodila.

— Na obrtno nadaljevalnih šolah v Ljubljani se začne šolsko leto 1919-20 v nedeljo, dne 1. februarja 1920. Vpisovanje se bo vršilo v nedeljo, dne 25. januarja 1920 od desetih do dvanajstih.

— Na višji pedagoški šoli v Zagrebu so se 13. t. m. začela redna predavanja. Tečaj obiskuje približno 60 učiteljev in učiteljic, razen teh precej izrednih slušateljev in hospitantov.

— Litelice. Višja šolska oblast je razpustila tukajšnji krajni šolski svet ter imenovala šolskim upraviteljem Ignacija Uranšek, posestnika v Libelčah.

— Kmetijsko srednjo šolo je ustanovilo poljedelsko ministrstvo v Kraljevcu in v Šabcu. Ti dve šoli bosta prvi te vrste v Srbiji.

— Poročila se je tovarišica Julčka Rutnikova, učiteljica v Mariboru, z gospodom Francetom Zaplotnikom. Obilo sreče!

— »Domovina« piše o šolskih knjigah. — Pozor pisatelji! Izšla je neke zemljepisna šolska knjiga, ki je vzbudila splošno ogorčenje. Pisatelj knjige je namreč kratkomalo »prisodil« Trst, Gorico, Pulj i. t. d. Italiji in niti z besedico ni omenil, da ti kraji pravzaprav spadajo k nam, kaj še da bi omenil, kakšna krivica se nam godi, ko se nam hoče te kraje odvzeti. Kaj zasluži ta pisatelj? Najmanj splošno zaničevanje, oni, ki so tako knjigo odobrili, pa primerno lekcijo, da se bodo znali v bodoče ravnati in naročiti pisanje šolskih knjig ljudem, za katere se pozitivno ve, da res nacionalno čuvstvenje, da se njihovi možgani niso v avstrijski službi že tako skisali, da ne morejo pojmiti, da je naši mladini potrebna narodna vzgoja. Ako bi imenovani kraji in ozemlja, na katerem se nahajajo, res prišli začasno pod Italijo, je dolžnost tudi šole učiti našo mladino, da so to po jeziku in narodu jugoslovanski kraji, ki jih moramo osvoboditi tujega jarma. To je vendar jasno in žalostno, zelo žalostno je, da se je našel človek, ki se nahaja gotovo v jugoslovanski državni službi in je te kraje brez besedice kratkomalo »prisodil« Italiji. Še bolj je pa žalostno, da je in taka šolska knjiga mogla biti odobrena. Sedaj mislijo knjigo začasno potegniti iz prometa in prelepiti dotična izdajalska mesta v njej! To je naravnost smešno! Knjiga naj zgori na grmadi, brez ozira na stroške, v bodoče naj pa pišejo šolske knjige — kakor smo že omenili — ljudje, ki se jim v narodnem oziru lahko zaupa.

— Iz Št. Primoža v Poduni nam pišejo: Dne 4. t. m. je igrala naša šolska mladina prvokrat na javnem odru. Uprizorila je igrano »Čista vest«. Igrali so vsi prav izborni in korajžni. Tudi deklamacije so nastopili z vidnim pogumom. Uprizoritev je splošno zelo ugajala. Skoda pa, da nas zanustita tov. Vidmar in tov. Božičeva, ki sta trudoljubno vezbala

našo mladino za predstavo. Lepa hvala limi za uk in trud!

— Iz Št. Primoža v Poduni nam poročajo: Izobraž. društvo »Danica« je priredilo dne 28. decembra 1919. božično predstavo, ki je silaino uspela. Igrala se je veseloigra »Dr. Veznal in njegov sluga Stinko Tiček«. Igralci so svoje vloge mojstrsko izvršili. Igrje je sledilo božično drevesce in obdarovanje ubožcev. Za darila se imajo zahvaliti »Ženskemu društvu za Rikarlo vas« in nje delavni predsednici gđc. A. Kovačevi, ki je v tem kratkem času dosegla že tako lepe uspehe. Prebitek prireditve se je poslal »Dijaški kuhinji v Mariboru, kjer so in še uživajo koroski dijači — učiteljski in izdatno podpora. Želeti bi bilo, da bi se je spomnili tudi še drugi.

— Poročili sta se tovarišica Štefka Komavlijeva v Trušnjah, okraj Velikovec z Ivo Bratuž-em, in tovarišica Mara Komavlijeva, strokovna učiteljica na meščanski šoli v Celju z Ivo Mohorkom.

Neodrešena domovina

—r Vprašanje učiteljskih prejemkov v zasedenem ozemlju. Generalni civilni komisariat v Trstu sporoča: Ob zasedbi je učitelstvo v Julijski Benečiji dobivalo prejemke, ki so segali od najmanjšega prejemka 100 K do največjega 400 K na mesec. Prvi ukrep italijanske uprave je bil, da je ukrenila, da se draginjska določila, ki jo je dovolila prejšnja vlada, ki pa se ni povsod izplačala, izplača z vzvratnim učinkom od 1. januarja l. 1918. dalje v lirah po 40 % ključu do 30. aprila in v lirah po 80 % ključu od majnika m. l. dalje. Izdatki, ki jih je imela država vsled tega samo za leto 1918, so dosegli okoli enega milijona lir. Ker se je pa smatralo, da skupni prejemki ne zadostujejo za življenjske potrebe, je vlada dovolila vsemu učitelstvu od 1. majnika dalje mesečni prispevek 100 lir ter izjavila, da je pripravljena z vsi možgami dobrohotnostjo in pravičnostjo razmotrivati še nadaljnje privolitve. Ukrenila se je uvedba Bereninijevega zakona za učitelje v Julijski Benečiji, kateri je bil zaradi znatnih gospodarskih koristi, ki jih daje, v Italiji enodušno sprejet ugodno. Učitelstvu v Istri, na Goriškem in v pridruženih okrajih so se dovolili skupni prejemki, kakor jih določa Bereninijev zakon, nevarno končni ureditvi po pristojnih zastopih. Učiteljice se v prejemkih izenačujejo z učitelji. Vsem je zagotovljen najmanjši povisek L 1200.—. Ti ukrepi, s katerimi se mladim učiteljem podvojujejo in v nekaterih celo potrojujejo njihovi prejemki, bi obremenjali državo na leto z zneskom nad sedem milijonov lir. Istotako učitelstvo navedenih privolitve ni smatralo za zadostno, posebno zatirajoč, da se starejšim učiteljem napram mlajšim niso priznali primerni priboljški, in želeč, da bi se poleg skupnih prejemkov, kakor jih določa Bereninijev zakon, dovolila tudi stanarina. Vrše se pogajanja, da se reši neprijetni položaj, ki je nastal vsled stavke, ki je izbruhnila in je v veliko škodo za šolstvo. — Najmanjša plača je znašala 1. januarja leta 1918. na Goriškem K 800.—, v Istri K 960.—, sedanja najmanjša plača znaša na Goriškem lir 1772.—, v Istri L 2117.—, nova najmanjša plača pa znaša na Goriškem lir 3380.—, v Istri L 3380.—. Največja plača je znašala 1. januarja leta 1918. na Goriškem K 2700.—, v Istri K 3480.—, sedanja na Goriškem L 6756.—, v Istri lir 6380.—, nova na Goriškem L 7500.—, v Istri L 7580.—. Nove najvišje plače se zvišajo za L 360.— za vsako osebo, če mora dotičnik preživljati več ko štiri osebe.

—r Delegacijsko zborovanje »Zveze slovenskih učiteljskih društev Julijske Benečije« bo 1. in 2. svečana t. l. pri Sv. Ivanu v Trstu. Okrajna učiteljska društva so prejela nalog, da izvolijo potrebno število delegatov. Na vsakih 10 članov pride 1 delegat. Drobci štejejo za celo število. Predloge in predavanja je zgledati do 24. t. m. pri tržaškem tovarišu Antonu Grmeku, ki je zajedno sklicatelj tega za naše šolstvo v zasedenem ozemlju prevažnega zborovanja.

—r Narodna šola pri Sv. Jakobu v Trstu. Glede Št. Jakonske šole se poroča, da bodo oni šolski otroci, ki so bili pred otvoritvijo te šole že vpisani na kakem drugem zavodu in so se ob otvoritvi vpisali v ta zavod, mogli ostati tudi še nadalje na tem zavodu. Kakor že javljeno v našem listu, je namreč sklenila svojčas šolska oblast v Trstu, da morajo slovenski šolski otroci posejati le tiste šole, v katere so se bili vpisali ob pričetku šolskega leta. Če bi obveljal ta sklep, bi moralo lepo število slovenskih otrok hoditi vsak dan iz mesta daleč ven v okoliške šole namesto v bližnjo Št. Ja-

kobsko šolo. Vest, da so krivični sklep razveljavili, pomirila je nemalo slovenske starše, ki so bili upravičeno v skrbeh, da njihovi otroci ne bi mogli nadaljevati svojih nauk v nanovo otvorenjeni naradni šoli.

—r Zveza srednješolskega učitelstva Julijske Benečije je objavila tik pred Novim letom skiepe, ki so bili sprejeti na zborovanju učiteljev srednjih šol v Trstu dne 14. prct. meseca, in sicer: 1. Ker niso supletni državnih srednjih šol od 15. septembra do danes dobili plače, se pozivlja generalni civilni komisariat, naj uvede proti doticnim, ki so to zakrivil, takoj preiskavo in naj se izid te preiskave sporoci predsedstvu zveze. — 2. Zahteva se za supiente minimalna mesečna plača 600 lir za vse leto. — 3. Zahteva se takojšnji razpis onih mest, ki so sedaj zasedena od supletov s popolno kvalifikacijo. V slučaju, da vlada ne sprejme teh zahtev in ne prizna upravičenosti druge in tretje točke, bodo učitelji srednjih šol znani uporabiti edino in skrajno sredstvo — štrajk pričeniš s 7. januarjem 1920. Slovenski profesorji idrijskih srednjih šol so seveda izjavili svojo solidarnost z gornjimi ukrepi.

—r Na tolminskem učiteljskem službuje profesor Antonio Calvi, ki je istočasno ravnatelj Škodnikovega konvikta. Ta človek poučuje poleg svojega materinjskega jezika — italijanščine tudi zgodovino in zemljepis. Mož zna nekaj slovenskih besed, ki mu pa delajo veliko težavo pri ustnem kakor tudi pismenem izraževanju. Gojenci ob svojem še pičlem znanju italijanščine tega moža prav malo razumejo. Predava pa radi »lažjega« umevanja v obeh jezikih in ker gojenci nimajo knjig, jim ob koncu ure narekuje nekaj nerazumljivih, nelogičnih slovenskih stavkov, katere se morajo naučiti na pamet, če hočejo dobiti dober red. Skrajni čas bi bil, da bi ta gospod prepuštil pouk zgodovine in zemljepisa oseb, ki bi poznala temeljito naš jezik in tudi metodo poučevanja zgodovine in zemljepisa na srednjih šolah. Tako izgleda slovensko učiteljske v Tolminu, s katerim se Lahit toliko ponašajo, da so nam narodno tako pravični!

—r Šola v Vrtojbi pri Gorici so pred nekaj dnevi otvorili. Vpisanih je doslej 238 otrok, računa se pa na okroglo 250 učencev. Za sedaj je šola dvorazredna, potrebna pa je vsekakor še tretja učna moč. Pred vojno je obiskovalo šolski pouk v tej danes popolnoma porušeni vasi povprečno po 260 otrok na leto. Vroča ljubezen do rodne grude je gnala Vrtojbenko ljudstvo iz begunstva domov med razvaline!

—r Otvoritev šole v Bovcu. Pred dobrim mesecem se je pričel v splošno zadovoljnost vseh prizadetih staršev pouk tudi na ljudski šoli v Bovcu na Goriškem. Šolske prostore so najeli v občinskem domu. Sedaj poučujejo tri učiteljske moči.

—r Podružnica Slovenskega Planinskega društva v Trstu prične po dolgem prisiljenem odmoru svoje redno delovanje. Z ozirom na važnost društva za Trst in njegovo bližnjo in oddaljenejšo okolico je odbor prepričan, da ostanejo vsi dosedanjí člani zvesti temu prepotrebemu društvu ter da bo vsak skušal pridobiti društvu še novih članov. Letna članarina znaša 6 lir: novi člani plačajo vrhu tega še dve liri za vstopnino.

—r Slovensko kmetijsko društvo v Gorici je imelo 12. t. m. po dolgem času zopet svojo sejo, kjer se je sklenilo pričeti z delovanjem prepotrebne družbe.

—r Filozofski izpiti. Generalni civilni komisariat v Trstu naznanja, da je ministrstvo v soglasju z vrhovnim svetom za javni pouk v Rimu sklenilo, naj se dijači iz zasedenih pokrajin, ki so dovršili predpisanih osem semestrov na filozofski fakulteti kakšne univerze v bivši avstro-ogrski monarhiji in niso položili končnega izpita, pripuste k izpitu za doktorat po zakonskih določbah (razprava pismene teze in najmanj dveh ustmenih); pred tem pa morajo dijači položiti izpit iz dveh predmetov, katere izbere fakulteta.

—r Zelasta naj se! Andrej Baša, učitelj iz Podgrada v Istri, in Martin Remih iz Rajhenburga, naj javita svoja naslova Posredovalnici za begunce v Ljubljani, Dunajska cesta 38/1.

Književnost in umetnost.

Rudolf Dostal:

Otvoritev marionetnega gledališča v Ljubljani.

Dolgo smo čakali, čuli o pripravah marionetnega gledališča, o težkočah izvedbe, končno smo pa vendar pričakali.

22. t. m. ob štirih popoldan se je vršila otvoritvena predstava. Že dolgo pred začetkom je bila velika dvorana Mestnega doma nabito polna, vstopnice razprodane. To je bil živ-zav! Kakor čebele v panju! Tam v sredini ugledam ljubkega